

Bigoverleving vanuit fokkerijperspectief

Jamal Roskam*, Jan ten Napel**, Karel de Greef** en Geert van der Peet**

* Wageningen Economic Research

** Wageningen Livestock Research

Boodschap

Uit een vijftal interviews met vertegenwoordigers van fokkerijorganisaties en KI-instellingen komt de conclusie dat er geen onafhankelijke en volledige informatie is over bigoverleving waardoor er geen prikkel is voor mensen die nu nog relatief weinig doen en geen feedback voor mensen die zich al wel inspannen om bigoverleving te verhogen. Aangezien toenemende worpgrootte voorlopig nog een gegeven is, vereist verbetering van bigoverleving naast voortgaande foktechnische inspanning ook inspanning op met name het gebied van voeding en diermanagement. Beschikbaarheid van eenduidige data uit de praktijk wordt als essentieel benoemd. In de bijlage van deze notitie is een aanzet gegeven tot benchmarking die behulpzaam is voor de (middel-)lange termijn en rekening houdt met verschillen in kwaliteit en type dataverzameling. De kerngedachte is een analyse binnen fokkerijorganisaties.

Context

Deze notitie is onderdeel van het project Bigvitaliteit. Het doel van dit project is minimale uitval door goed uitgangsmateriaal en optimale zorg rond het werpen en de eerste levensweken van de geboren biggen. Het project is daarom onderverdeeld in verschillende deelprojecten met ieder een eigen focus, te weten: A) Meetbaar maken in de stal; B) Fokkerij en ethiek bigvitaliteit en C) Voeding. Deze notitie komt voort uit het onderdeel "Fokkerij en ethiek bigvitaliteit" en betreft een weergave van de visie van fokkerijorganisaties en K.I.-instellingen op het probleem rondom biggensterfte, gebaseerd op een vijftal interviews met vertegenwoordigers van deze organisaties. Als bijlage is een concreet voorstel bijgevoegd met een voorstel voor vervolgonderzoek dat bijdraagt aan mogelijke oplossingen op middel(lange) termijn.

Aanleiding en Doelstelling

Het doel van het deelproject "Fokkerij en ethiek bigvitaliteit" was aanvankelijk om te kijken hoe de keuze van een fokkerijlijn beter kan aansluiten bij de varkenshouder en zijn bedrijf om zo biggensterfte te verminderen. De formulering is achteraf aangepast, omdat de variatie in sterfte tussen zeugenbedrijven vele malen groter is dan tussen fokkerijlijnen. Het is daarom van belang dat er een verschuiving optreedt van de keuze van een varkenshouder voor een bepaald fokproduct naar een betere match tussen het fokproduct en de varkenshouder. De doelstelling van deze notitie is inzicht geven in wat fokkerijorganisaties en K.I.-

instellingen op dit moment doen om biggensterfte te verminderen en bigvitaliteit te stimuleren.

Aanpak

Om te achterhalen wat fokkerijorganisaties en K.I.-instellingen op dit moment doen om biggensterfte te verminderen hebben semigestructureerde interviews plaatsgevonden met de volgende bedrijven: Topigs Norsvin, Hendrix Genetics, Danbred, Next Genetix, PIC, Klasse K.I. en Preferent K.I. De interviews zijn uitgevoerd door Jan ten Napel en Jamal Roskam. Van ieder interview is een geluidsopname gemaakt ter ondersteuning van de uitwerking van het gespreksverslag. Dit gespreksverslag is vervolgens naar de geïnterviewde opgestuurd met het verzoek het gespreksverslag te controleren. In alle gevallen gingen de geïnterviewden, in sommige gevallen na enkele kleine correcties, akkoord met hun gespreksverslag. Daarna is de geluidsopname van het interview vernietigd. Enkele geïnterviewden hebben vertrouwelijke informatie nagestuurd of laten zien gedurende het interview ter onderbouwing van de uitspraken. De interviews zijn geanalyseerd met behulp van een overzichtstabel.

Resultaten

De resultaten kunnen worden onderverdeeld in drie verschillende onderdelen. In het eerste deel wordt ingegaan op de perceptie van fokkerijorganisaties en K.I.-instellingen omtrent biggensterfte en bigvitaliteit. In het tweede deel wordt de huidige situatie geanalyseerd. Daarna volgen mogelijke denkrichtingen voor verbetering die voortkomen uit de interviews.

Perceptie biggensterfte en vitaliteit

Biggensterfte en bigvitaliteit worden door fokkerijorganisaties, K.I.-instellingen en hun klanten als zeer belangrijk ervaren. De huidige biggensterfte wordt vanuit maatschappelijk oogpunt als ongewenst beschouwd. Daarnaast is de huidige biggensterfte ook economisch schadelijk. Bigvitaliteit wordt opgenomen in het fokdoel van fokkerijorganisaties. Daarnaast wordt extra ondersteuning geboden aan klanten. De interviews laten zien dat er veel gebeurt om biggensterfte te reduceren en bigvitaliteit te stimuleren. De geïnterviewden geven aan dat de varkenshouder aan zet is om het in de praktijk te brengen. Hierbij is ook een rol voor de veevoederindustrie weggelegd om de genetische vooruitgang nutritioneel te kunnen blijven ondersteunen.

Opvallend is dat de bigvitaliteitsindex¹ in de huidige vorm niet door alle geïnterviewden wordt ondersteund. Met name de keuze om doodgeboorte wel, en sterfte na het spenen niet mee te nemen, wordt niet door iedereen gedeeld. Een belangrijk aandachtspunt wat is aangestipt door de geïnterviewden is om vanuit

¹ De POV Focusgroep heeft de bigvitaliteitsindex ontwikkeld met als doel focus en bewustwording bij zeughouders te creëren hoe zij scoren qua vitaliteit en dit te vergelijken met de index die te berekenen is vanuit de Agrovision cijfers van het voorafgaande jaar. Hierin wordt de bigvitaliteit berekend als het aantal gespeende biggen als percentage van het totaal aantal (levend en dood) geboren biggen. De index is dit getal relatief ten opzichte van het landelijk gemiddelde.

positieve doelen te werken in plaats vanuit van het probleem en daarom opteert men om te gaan praten in termen van bigoverleving in plaats van biggensterfte. Een acceptabele bigoverleving van het aantal levend geboren biggen tot aan spenen ligt voor een meerderheid tussen de 88 en 90%.

Analyse huidige situatie

Alle fokkerijorganisaties hebben bigoverleving opgenomen in het fokdoel, maar de mate waarin en de inweging van bigoverleving en bigvitaliteit lijkt te verschillen.

Belangrijk is de onderbouwde constatering door de geïnterviewden dat de variatie in bigoverleving meer bepaald wordt door de verschillen tussen varkensbedrijven dan door de verschillen tussen fokproducten. Daarom is sneller resultaat te bereiken in bigoverleving door de aandacht te richten op de varkenshouder en zijn bedrijf. Tegelijkertijd geven de geïnterviewden aan dat niet alle fokproducten op alle varkensbedrijven passen en dat de keuze van het genotype wel een rol speelt. Zowel de vaderkant als de moederkant is van belang, waarbij het effect van het type zeug en subfokbeer belangrijker lijkt dan het type eindbeer.

Alle geïnterviewden geven aan dat varkenshouders en buitenstaanders geen goede onafhankelijke informatie hebben die kan worden gebruikt om fokproducten te vergelijken en die gericht is op het mogelijk maken van een goede match tussen het varkensbedrijf en het fokproduct. Dataverzameling gebeurt op dit moment door de belanghebbenden zelf, zonder mogelijkheid van toezicht door anderen.

Denkrichtingen voor verbetering uit interviews

Voor de varkenshouder geldt dat, gezien de genetische vooruitgang die nog onderweg is, het managen van grote tomen steeds belangrijker wordt. Dit is een uitdaging, zeker omdat arbeid veelal kwantitatief en soms ook kwalitatief beperkt is. Een hogere en stabielere gezondheidsstatus van het bedrijf is daarbij extra van belang volgens sommige geïnterviewden. Voor het tegemoet komen aan de genoemde informatiebehoefte zijn huidige managementsystemen op bedrijven de basis voor dataverzameling. De datakwaliteit is essentieel, en dient vergelijkbaar te zijn tussen bedrijven. Daarbij is het belangrijk dat varkenshouders intern gemotiveerd zijn om de dataverzameling omtrent biggensterfte zo goed mogelijk uit te blijven voeren. Het hebben van betrouwbare data is een belangrijke voorwaarde om verbeteringen te kunnen doorvoeren.

Voor de fokkerij wordt het fokdoel steeds meer gericht op de totstandkoming van een vitale kwaliteitsbig. Hierbij is van belang dat de veevoederindustrie het voer voor de zeug aanpast en zo goed mogelijk laat aansluiten bij de genetische potentie van het varken. Fokkerijorganisaties en K.I.-instellingen kunnen klanten nog beter ondersteunen met meer informatie en advies. Het is op zich een uitdaging voor fokkerijorganisaties en klanten om bij verandering van fokproduct te kiezen voor een fokproduct dat past bij de klant. Verandering van fokproduct op een varkensbedrijf gaat echter maar een kleine bijdrage leveren aan het verbeteren van de bigoverleving in de Nederlandse varkenshouderij.

Conclusies en Aanbevelingen

Fokkerijorganisaties en K.I.-instellingen geven aan hun verantwoordelijkheid te nemen op het gebied van biggensterfte en bigvitaliteit. Er is echter sprake van een grote variatie in biggensterfte. Tussen zeugenbedrijven is deze variatie vele malen groter dan tussen fokkerijlijnen. Het is daarom van belang dat er een verschuiving optreedt van de keuze van een varkenshouder voor een bepaald fokproduct naar een betere match tussen het fokproduct en de varkenshouder.

De aanbeveling is om aan te sluiten bij de planning van de CoViVa voor een opzet van een benchmark voor bigoverleving. Hierbij is het gebruik van eenduidige data een belangrijke voorwaarde. Fokkerijorganisaties worden bij de opzet van deze benchmark ingeschakeld om zelf informatie van hun klanten te verzamelen om problemen rondom vertrouwelijkheid en gevoeligheid van informatie te voorkomen. Varkensbedrijven worden dan vergeleken met varkensbedrijven met hetzelfde fokproduct en binnen één van de vier of vijf klassen op basis van het totaal aantal geboren biggen per worp. De gedachte achter deze laatste indeling is dat bedrijven met een minder nauwkeurige registratie van sterfte lager uitkomen met het totaal aantal geboren biggen per worp. Anticiperen door minder sterfte te registreren heeft daarom geen zin. Voor een varkensbedrijf geeft dit de meest betrouwbare informatie om een verbeterslag te kunnen maken, want het wordt alleen vergeleken met vergelijkbare bedrijven qua fokproduct en nauwkeurigheid van registreren. Tegelijkertijd beïnvloedt het de concurrentiepositie van fokkerijorganisaties nauwelijks en het kan daarmee op draagvlak rekenen bij de fokkerijinstellingen. Op deze manier kan worden bijgedragen aan een effectieve opzet van een geïntegreerde benchmark van CoViVa. Het concrete voorstel is uitgewerkt in de bijlage.

Bijlage

Concreet voorstel voor vervolg

Het voorstel is om bigoverleving binnen het fokproduct inzichtelijk te maken op een wijze die vergelijkbaar is met de systematiek van antibioticareductie: door te benchmarken. Elk bedrijf krijgt een kleurcode op basis van de bigoverleving ten opzichte van een streefwaarde voor een periode: groen: op de streefwaarde; oranje: enigszins onder de streefwaarde; en rood: duidelijke negatieve afwijking van de streefwaarde. De streefwaarde is afgeleid van het groepsgemiddelde en van de streefwaarde van het fokproduct of sector. Deze methode biedt:

- **Transparantie**, zonder de commerciële vertrouwelijkheid van de fokkerij-instelling te doorkruisen;
- **Uitdaging**, omdat ondernemers niet bij de mindere presteerders willen horen;
- **Verbetermogelijkheden voor het fokproduct**, omdat er gegevens beschikbaar komen over de relatie bedrijfsomstandigheden–dierprestaties bigoverleving van bekend diermateriaal (zeugen zijn qua afstamming bekend).

Een complicatie is dat, anders dan bij de antibiotica-registratie, de cijfers afhangen van een betrouwbare registratie van de veehouder zelf. Strategisch gedrag is niet uit te sluiten, aangezien niet-registreren van dode biggen een (korte termijn) voordeel lijkt te zijn voor een 'gunstig' getal. Om deze reden wordt de benchmark uitgevoerd in klassen van door bedrijven gerapporteerde aantallen totaal geboren biggen. De bedrijfsprestaties zijn betrouwbaar, ze worden gedeeld met het bedrijf zelf, en aan de database van de fokkerijinstelling toegevoegd. Het is essentieel dat bedrijven binnen een fokproduct gegroepeerd worden op totaal aantal geboren biggen en niet alleen aantal levend geboren biggen.

De gedachte achter deze indeling is (1) dat grip op de nauwkeurigheid van registratie op individuele varkensbedrijven vrijwel afwezig is, (2) minder nauwkeurige registratie gemiddeld leidt tot een lager totaal aantal geboren dan op bedrijven met een zorgvuldige registratie, (3) bedrijven zo alleen vergeleken worden met bedrijven met een grofweg vergelijkbare nauwkeurigheid van registreren en (4) er dus geen waardeoordeel verbonden wordt aan meer of minder nauwkeurige registratie, maar het bestaan van variatie in nauwkeurigheid als gegeven wordt beschouwd. Hierdoor heeft het dus geen zin om dode biggen bewust niet te registreren.

Met een fokproduct-interne benchmark-pilot wordt de door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit uit te werken benchmarksysteem vanuit de sector zelf opgestart, op basis van wat varkenshouders zelf registreren, in aansluiting bij de door de POV Focusgroep opgestelde bigvitaliteitsindex. Het biedt een concreet verbeterdoel, vertrouwelijkheid is geen belemmerend issue, en er komen gegevens beschikbaar over bigoverleving (via de database van het fokproduct) waarmee ook meer inzicht in de praktische dier- en omgevingsfactoren verworven wordt.